

Beata KRAKOWIAK
Jolanta LATOSIŃSKA
Robert WILUŚ
Bogdan WŁODARCZYK
Uniwersytet Łódzki

30 LAT WARSZTATÓW Z GEOGRAFII TURYZMU (1984–2014)

Od drugiej połowy lat 80. XX w. w wielu aspektach życia rozpoczęły się przemiany ustrojowe, które w znaczącym stopniu wpłynęły także na aktywność, przestrzeń i gospodarkę turystyczną. Tym samym zaistniała potrzeba rozwiązywania pojawiających się, nieznanych wcześniej problemów natury metodologicznej, terminologicznej, ale także praktycznej. Bardzo często działania te miały charakter operacyjny i wypełniały lukę między dotychczasowym polskim dorobkiem a potrzebą dostosowywania się do wieloletnich doświadczeń i rozwiązań zachodnioeuropejskich. Jednym z takich forów wymiany poglądów i myśli między doświadczonymi naukowcami a młodymi badaczami były organizowane w Uniwersytecie Łódzkim warsztaty z geografii turystyki, które w 2014 r. obchodzą jubileusz 30-lecia istnienia.

Historia organizacji tych seminariów terenowych sięga pierwszej połowy lat 80. XX w. W roku 1984 przygotowano pierwsze spotkanie z tego cyklu. Jego organizatorem był powstały w 1981 r. Zakład Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, kierowany przez prof. Stanisława Liszewskiego, który był inicjatorem i pierwszym, kilkuletnim kierownikiem naukowym konferencji. Od początku w kolejnych latach sekretarzami spotkań byli: mgr Jarosław Fischbach (1984–1988), mgr Anita Wolaniuk (1989–1990) oraz mgr Sylwia Kaczmarek (1991).

Fot. 1. Pierwsze seminarium z geografii turystyki (Łódź 1984)
– część terenowa w strefie podmiejskiej

Fot. 2. Profesor Elżbieta Dziegieć
podczas XXIII „Warsztatów z geografii turystyki”
w Rochnie (2007)

W roku 1991 seminarium terenowe otrzymało nową nazwę: „Warsztaty badawcze z geografii turystyki”. Począwszy od XV seminarium terenowego (1998 r.) organizatorem warsztatów był Zakład Geografii Turystyki, będący wówczas jednym z trzech zakładów naukowych w Katedrze Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego. Kierownictwo Zakładu i warsztatów objęła wtedy prof. Elżbieta Dziegieć. Kierowała ona warsztatami 18 lat – do 2008 r., a po Jej śmierci w 2009 r. opiekę nad konferencją przejął prof. Bogdan Włodarczyk (LISZEWSKI 2006).

W ciągu 30-letniej historii tej konferencji warsztaty nie odbyły się tylko raz (w 2006 r.), ze względu na organizację w Łodzi dorocznej międzynarodowej konferencji stowarzyszenia ATLAS (Association for Tourism and Leisure Education and Research), w którą zaangażowany był Zakład Geografii Turystyki.

Po przekształceniu Katedry Geografii Miast i Turystyki w Instytut o tej samej nazwie (2007 r.) organizacją spotkań do chwili obecnej zajmuje się Zakład Geografii Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego. Od roku 1992 sekretarzem naukowym seminarium jest dr Robert Wiluś (z wyjątkiem 1996 r., kiedy organizacją konferencji w Łodzi zajmowała się mgr Jolanta Latosińska).

Warsztaty z geografii turystyki są obecnie jednym z najstarszych forów naukowych w Polsce poświęconych turystyce. Od zawsze były to spotkania

Fot. 3. Chleb przygotowany dla uczestników jubileuszowych XX „Warsztatów z geografii turystyki” w Potoku Złotym (2003)

o charakterze interdyscyplinarnym, o czym świadczy zarówno podejmowana tematyka, jak również uczestnictwo przedstawicieli wielu dyscyplin naukowych (geografów, socjologów, ekonomistów, architektów, antropologów kultury, naukowców zajmujących się kulturą fizyczną i innych).

Głównym celem tej konferencji są prezentacje wyników badań naukowych związanych z turystyką prowadzonych w ostatnim okresie, które nie zostały opublikowane do czasu jej odbywania się. Wystąpienia te poruszają aktualne problemy funkcjonowania turystyki, zagadnienia teoretyczno-metodologiczne oraz obejmują dyskusje terminologiczne.

Przez lata warsztaty z geografii turystyki stawały się okazją do spotkań i wymiany poglądów pomiędzy doświadczonymi naukowcami a młodym pokoleniem badaczy rozpoczynającym swoją naukową karierę. Sprzyjała temu swoista atmosfera spotkań, ułatwiająca wymianę nawet najbardziej kontrowersyjnych poglądów. Podczas konferencji następowała również wymiana informacji pomiędzy przedstawicielami ośrodków reprezentujących różne szkoły naukowe związane z turystyką, co także sprzyja integracji tego środowiska naukowego.

Pierwsze spotkania, nienazywane jeszcze „warsztatami”, dotyczyły zagadnień szeroko pojętego osadnictwa turystyczno-wypoczynkowego. Celem seminariów było zaznajomienie się z genezą form i układów przestrzennych oraz funkcją osadnictwa w różnych strefach krajobrazowych i funkcjonalnych (FISCHBACH 1987, 1988). W kolejnych edycjach prezentowano koncepcje lub wstępne wyniki przygotowywanych prac na stopień, głównie doktoratów. Przez kolejne 12 lat realizowane były sesje terminologiczne, podczas których dyskutowano nad zakresem różnych pojęć stosowanych w naukach o turystyce. Było to uzasadnione pojawieniem się nowych i zmianą znaczenia dotychczas używanych terminów (DZIEGIEĆ 2008). Do roku 2008 przedyskutowano pojęcia: turystyka, rekreacja, atrakcyjność turystyczna, przestrzeń turystyczna, region turystyczny, przemysł turystyczny, produkt turystyczny, turystyka miejska, wiejska, religijna, kulturowa, uzdrowiskowa, eko-turystyka, turystyka alternatywna, turystyka aktywna, kwalifikowana. Część rozważań terminologicznych została opublikowana w formie artykułów w czasopiśmie naukowym „Turyzm”. W roku 2009 została przedyskutowana problematyka regionalizacji turystycznej Polski.

W ostatnich latach wystąpienia uczestników seminarium koncentrują się wokół zaproponowanego wcześniej przez organizatorów tematu przewodniego. Wśród tych zagadnień znalazły się takie, jak „Nowe-stare formy w przestrzeni”, „O doświadczaniu w turystyce – od autentyczności do ko-

mercji”, „Przeszłość, teraźniejszość, przyszłość turystyki”, a każdej problematyce warsztatów poświęcone zostało odrębne wydawnictwo monograficzne.

Problematyka podejmowana w czasie konferencji kontynuowana jest w trakcie wycieczek studialnych, które są integralną częścią seminarium. Oprócz aspektu krajoznawczego, przyczyniają się one do nawiązania pogłębianej współpracy pomiędzy uczestnikami.

Warsztaty odbywały się zazwyczaj w małych miejscowościach o regionalnym znaczeniu turystycznym. Najczęściej były to miejscowości położone w środkowej Polsce, np. nad Wartą (Kamion, Konopnica, Załęcze Wielkie, Księża Młyny, Uniejów), w dolinie Pilicy (Spała – 5 edycji, Borki), w strefie podmiejskiej Łodzi (Tuszyn) oraz w innych częściach województwa łódzkiego (Bełchatów, Rochna). Pozostałe miejscowości, w których organizowano kolejne edycje seminariów terenowych położone były praktycznie we wszystkich strefach krajobrazowych Polski: nadmorskiej (Władysławowo, Gąski), pojeziernej (Wigry, Suszek), wyżynnej (Kazimierz Dolny, Potok Żółty) i górskiej (Łazy k. Bochni, Wólka Milanowska k. Kielc, Szczyrk). Jedno z seminariów zorganizowano na terenie Republiki Czeskiej, w Małej Morawce położonej w paśmie Jeseníków (WILUŚ 2001).

Fot. 4. Uczestnicy XXIII „Warsztatów z geografii turystyki” w Rochnie (2007)

Tabela 1. Seminaria terenowe „Warsztaty z geografii turystyki” w latach 1984–2014

Numer	Rok	Organizator	Miejsce	Tematyka	Kierownik naukowy	Sekretarz
[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]
I	1984	Zakład Geografii Miast i Turystyki	Łódź	Osadnictwo wypoczynkowe w otoczeniu dużych miast	prof. Stanisław Liszewski	mgr Jarosław Fischbach
II	1985		Władysławowo	Osadnictwo turystyczno-wypoczynkowe w strefach nadmorskich		
III	1986		Lesko	Osadnictwo turystyczno-wypoczynkowe w strefach górskich		
IV	1987		Wigry	Osadnictwo turystyczno-wypoczynkowe w strefach pojeziernych		
V	1988		Kazimierz Dolny	Bez tematu przewodniego		
VI	1989		Spała	Bez tematu przewodniego		mgr Anita Wolaniuk
VII	1990		Kamion n. Wartą	Bez tematu przewodniego		
VIII	1991		Łódź - nowa formuła warsztatów	Bez tematu przewodniego		mgr Sylwia Kaczmarek
IX	1992	Katedra Geografii Miast i Turystyki	Konopnica	Bez tematu przewodniego		mgr Robert Wiliś
X	1993		Borki n. Zalewem Sulejowskim	Bez tematu przewodniego		
XI	1994		Suszek	Bez tematu przewodniego		
XII	1995		Księżę Młyny	Bez tematu przewodniego		
XIII	1996		Łódź	Bez tematu przewodniego		mgr Jolanta Latosińska
XIV	1997		Łazy k. Bochni	Turystyka religijna, turystyka wiejska, przestrzeń turystyczna		dr Robert Wiliś

[1]	[2]	[3]	[3a]	[4]	[5]	[6]	[7]		
XV	1998	Katedra Geografii Miast i Turyzmu	Zakład Geografii Turyzmu	Załącze Wielkie	Turystyka alternatywna, turystyka miejska	prof. Elżbieta Dziegieć			
XVI	1999			Bełchatów	Atrakcyjność turystyczna				
XVII	2000			Gąski	Przemysł turystyczny, produkt turystyczny, usługi turystyczne				
XVIII	2001			Mała Morawka (Rep. Czeska)	Geografia hotelarstwa, turystyka uzdrowiskowa				
XIX	2002			Łódź	Region turystyczny				
XX	2003			Potok Złoty	Turystyka wiejska, ekoturystyka				
XXI	2004	Instytut Geografii Miast i Turyzmu		Wólka Mila- nowska k. Kielc	Turystyka, rekreacja			prof. Bogdan Włodarczyk	
XXII	2005			Szczyrk	Turystyka kulturowa				
Przerwa	2006			Łódź	Konferencja ATLAS				
XXIII	2007			Rochna	Turystyka poznawcza				
XXIV	2008			Uniejów	Turystyka aktywna, turystyka kwalifikowana				
XXV	2009			Łódź	Regionalizacja turystyczna Polski				
XXVI	2010	Spała		Turystyka polska w latach 1989-2010. Teoria i praktyka					
XXVII	2011	Tuszyn		Turystyka - moda na sukces					
XXVIII	2012	Spała		Nowe - stare formy turystyki w przestrzeni					
XXIX	2013	Spała		O doświadczeniu w turystyce - od autentyczności do komercji					
XXX	2014	Spała		Przeszłość, terażniejszość, przyszłość turystyki					

Źródło: opracowanie autorów.

Fot. 5. Uczestnicy XXVIII „Warsztatów z geografii turystyki” w Spale (2012)

Niektóre z edycji organizowane były we współpracy z innymi ośrodkami naukowymi, które m.in. udostępniały swoje stacje terenowe lub przygotowywały miejsca pobytu, np. stacja terenowa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Łazach k. Krakowa, ośrodek wypoczynkowy w Gąskach nad Bałtykiem (Politechnika Koszalińska), hotel w Małej Morawce (Uniwersytet Karola w Pradze). Na mapie miejsc spotkań najczęściej występują: Łódź – siedziba organizatora, i Spała, w której funkcjonuje Terenowa Stacja Przyrodnicza Uniwersytetu Łódzkiego, będąca od 2012 r. stałą bazą do organizowania warsztatów (rys. 1).

Fot. 6. Podczas obrad XVIII „Warsztatów z geografii turystyki”, które odbyły się w 2001 r. w Małej Morawce w Republice Czeskiej

Źródło: Fotografie 1–6 autorstwa R. Wilusia

Rys. 1. Miejsca, w których odbywały się „Warsztaty z geografii turystyki” w latach 1984–2014 (w nawiasie podano rok odbywania się konferencji)

Źródło: opracowanie autorów

Każdego roku w seminariach terenowych uczestniczy po kilkadziesiąt osób reprezentujących różne ośrodki i dyscypliny naukowe zajmujące się zagadnieniami turystyki. Do krajowych instytucji naukowych, których przedstawiciele systematycznie biorą udział w konferencji, należy zaliczyć Uniwersytety: Jagielloński, Warszawski, Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Adama Mickiewicza w Poznaniu, Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wrocławski, Szczeciński, Gdański; Uniwersytety Ekonomiczne w: Poznaniu i Wrocławiu/Jeleniej Górze; Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, AWF w Poznaniu, Krakowie, Akademię Pomorską w Słupsku. Grono stałych uczestników warsztatów tworzą: prof. prof. Antoni Jackowski, Włodzimierz Kurek (Uniwersytet Jagielloński), Andrzej Kowalczyk, Małgorzata Durydiw-

ka (Uniwersytet Warszawski) Jerzy Wyrzykowski (Uniwersytet Wrocławski), Aleksandra Kowalczyk (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), Jacek Potocki (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu/Jeleniej Górze), Alina Zajadacz (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), Agnieszka Niezgoda (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), Andrzej Świeca, Ewa Skowronek, Teresa Brzezińska-Wójcik (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), Aleksander Szwichenberg (Politechnika Koszalińska), Beata Meyer (Uniwersytet Szczeciński), Marek Nowacki (AWF w Poznaniu) i Zygmunt Kruczek (AWF w Krakowie). Lista ta jest oczywiście dużo dłuższa, ale nie sposób wymienić wszystkich uczestników tych spotkań. W warsztatach brały także udział osoby spoza Polski, wśród których wymienić należy: prof. prof. Michel Boneau (Uniwersytet w Angers, Francja), Stanisław Erdavletov (Państwowy Uniwersytet w Almaty, Kazachstan), Peter Čuka (Uniwersytet w Bańskiej Bystrzycy, Słowacja), Iwan Pirożnik (Uniwersytet w Mińsku, Białoruś), Laslo Csordas (Węgierska Akademia Nauk, Węgry), dr dr Anna Skoblikova (Państwowy Uniwersytet Hydrometeorologiczny w Petersburgu, Rosja), Dana Fialova, Jiří Vagner (Uniwersytet Karola w Pradze, Czechy). Reprezentacja licznych szkół wyższych z kraju i z zagranicy podczas warsztatów umożliwia ciągły przepływ aktualnej wiedzy z zakresu turystyki oraz utrzymanie stałych więzi pomiędzy ośrodkami naukowymi, a także ich pracownikami (DZIEGIEĆ 2008).

Jubileuszowa, piąta publikacja w serii „Warsztaty z Geografii Turyzmu” zatytułowana *Przeszłość, terażniejszość i przyszłość turystyki*, prezentuje refleksje, stan badań oraz nowe pola badawcze z zakresu turystyki. W rozdziale pierwszym autorzy artykułów koncentrują swoją uwagę na dorobku polskich badaczy reprezentujących wybrane ośrodki naukowe kraju (Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Inspirujące wydaje się potraktowanie odnawialnych źródeł energii jako potencjalnego obszaru badań naukowych. Z aktualnych problemów teorii turystyki poruszone zostały dwa aspekty – czas wolny w kontekście zmian zachodzących na rynku turystycznym oraz przegląd koncepcji dotyczących pojęcia szlaku turystycznego. Interesujące są także rozważania dotyczące znaczenia tradycji w rozwoju turystyki, a wśród nich odpowiedź na pytanie: „co przeszłość przekazuje przyszłości?”, analizowana w odniesieniu do idei rozwoju turystyki oraz wybranych miejscowości naszego kraju. Współczesnej aktywności Polaków poświęcony został rozdział czwarty publikacji, poruszający zagadnienia wyjazdów krajowych Polaków oraz aktywności seniorów, którzy coraz liczniej

i częściej uczestniczą w turystyce. W niniejszym tomie obszernie reprezentowana jest też tematyka dotycząca przedsiębiorstwa jako podmiotu gospodarki turystycznej. Autorzy omawiają zjawiska koncentracji, innowacyjności, obecności przedsiębiorstw na rynkach kapitałowych oraz współczesnego rynku pracy. Jubileuszowe, piąte wydanie monografii kończy prezentacja wybranych problemów rozwoju turystyki światowej na przykładzie Urugwaju i Kazachstanu.

BIBLIOGRAFIA

- DZIEGIEĆ E., 2008, *Seminaria terenowe pt. „Warsztaty badawcze z geografii turystyki” organizowane przez Katedrę/Instytut Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego*, „Turyzm”, 1, s. 108–110.
- FISCHBACH J., 1987, *I seminarium terenowe z cyklu „Osadnictwo turystyczno-wypoczynkowe” na temat: „Osadnictwo wypoczynkowe w otoczeniu dużych miast”*, „Acta Universitatis Lodzensis. Turyzm”, 3, s. 151–154.
- FISCHBACH J., 1988, *II seminarium terenowe z cyklu „Osadnictwo turystyczno-wypoczynkowe” na temat: „Osadnictwo turystyczno-wypoczynkowe w strefach nadmorskich”*, „Acta Universitatis Lodzensis. Turyzm”, 4, s. 141–144.
- LISZEWSKI S., 2006, *Powstanie i rozwój geografii turystyki w Łodzi*, „Turyzm”, 16, 2, s. 153–182.
- WILUŚ R., 2001, *XVIII Seminarium terenowe „Warsztaty badawcze z geografii turystyki”, Míała Morávka 6–8 września 2001 rok*, „Turyzm”, 11, 1, s. 83–87.